

Šumske životinje u glazbenim pjesmaricama

Jelušić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:082038>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA JELUŠIĆ

ŠUMSKE ŽIVOTINJE U GLAZBENIM PJESMARICAMA

Završni rad

Pula, rujan 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA JELUŠIĆ

ŠUMSKE ŽIVOTINJE U GLAZBENIM PJESMARICAMA

Završni rad

JMBAG: 0303032221, izvanredni student

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Glazbena kultura

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan Carlin

Pula, rujan 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Martina Jelušić, kandidatkinja za prvostupnika predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, rujan 2017.

Potpis

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Martina Jelušić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom: „Šumske životinje u glazbenim pjesmaricama“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan 2017.

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. DJEČJE PJESME	3
2.1. Glazbeni izražajni elementi	5
2.1.1. Melodija.....	5
2.1.2. Ritam	6
2.1.3. Harmonija	6
2.1.4. Metar.....	6
2.1.5. Tekst	7
2.1.6. Glazbeni oblik.....	7
2.1.7. Karakter	8
2.1.8. Tempo.....	8
2.1.9. Dinamika	9
2.1.10. Povezanost elemenata glazbenog djela.....	9
3. PJESMA U DJEČJEM VRTIĆU	10
3.1. Tekst pjesama	10
3.2. Opseg dječjeg glasa	11
3.3. Težina pjesama	11
3.4. Najčešće pjesme u dječjim vrtićima	11
4. PJESME O ŽIVOTINJAMA	12
5. ŠUMSKE ŽIVOTINJE U GLAZBENIM PJESMARICAMA	15
5.1. Pjesme za mlađu dobnu skupinu	15
5.1.1. Pjesma <i>Zeko, zeko</i>	16
5.1.2. Pjesme <i>Medo</i>	17
5.2. Pjesme za srednju dobnu skupinu.....	19
5.2.1. Pjesma <i>Pjevala je ptica kos</i>	20
5.2.2. Pjesma <i>Kukavica</i>	21

5.2.3. Pjesma <i>Jež</i>	23
5.2.4. Pjesma <i>Medo Brundo</i>	24
5.3. Pjesme za stariju dobnu skupinu	25
5.3.1. Pjesma <i>Zeko pleše</i>	25
5.3.2. Pjesma <i>Šumska pjesmica</i>	26
5.3.3. Pjesma <i>Vjeverica</i>	28
5.3.4. Pjesma <i>U šumici zeko spava</i>	29
6. ZAKLJUČAK	31
7. LITERATURA.....	33
8. SAŽETAK.....	35
9. SUMMARY	37

1. UVOD

Razvoj glazbe vezan je uz ljudski razvoj pa možemo reći kako ona postoji otkada postoji i čovjek, stoga ju možemo povezati sa životom primitivnih naroda, čak i prije civilizacije. Glazba je u povijesti često služila kao magijsko sredstvo, tzv. obredna glazba, kao pomoć u određenim radnjama (žetva, lov i dr.), zato je kao takva bila praćena plesom i vezana uz religijske svečanosti. Kasnije se povezuje s narodom, odnosno služila je kao sredstvo okupljanja, buđenja borbenog duha, jačanja osjećaja pripadnosti i povezanosti unutar žitelja istog plemena. Glazba je u povijesti unosila osjećaj radosti i mira prilikom duhovnih događaja. S nastankom glazbe nastajali su i glazbeni instrumenti koji su se u počecima izrađivali od drva i kostiju. Tijekom povijesti, od naroda Starog vijeka, Antičke Grčke i Rima, glazba se povezivala sa svim područjima društvenoga života. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Glazba>)

U srednjem vijeku glazba je poznavala dva smjera, crkvenu i svjetovnu glazbu. Razvoj tehnologije i industrijalizacija promijenili su strukturu društva te samim time i potaknuli razvoj glazbe pa se tada pojavljuju novi glazbeni oblici, vrste djela i glazbena umjetnost poprima novo značenje. Glazba se kategorizira i dijeli. Tako ju prema načinu izvođenja možemo podijeliti na vokalnu, odnosno glazbu koja se pjeva, instrumentalnu ili onu koja se izvodi sviranjem na instrumentu i na kombinaciju oba varijeteta odnosno vokalno-instrumentalnu izvedbu. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Glazba>).

Glazba je danas postala čimbenik u svakodnevnom životu čovjeka. Njome čovjek izražava svoje najdublje osjećaje i raspoloženja, od najtužnijih do najradosnijih. Ona nije samo rezultat određenih emocija, nego može utjecati na čovjeka, odnosno u njemu proizvoditi emocije. Dakle, glazba se usmjerava na čovjekove osjećaje i utječe na tjelesne i psihosomatske procese (<https://www.bitno.net/vjera/pitajte-svecenika/kakvo-je-znacenje-glazbe-danas-i-koliki-je-njezin-utjecaj-na-covjeka/>). S obzirom na to da glazba izravno djeluje na čovjekov autonomni živčani sustav sve se češće upotrebljava kod liječenja te je razvijena metoda terapije glazbom (<http://www.thebestshop.hr/lifestyle/43-terapija-glazbom-poboljsanje-tjelesnog-psiholoskog-kognitivnog-biheviornog-i-socijalnog-funkcioniranja>).

Određena istraživanja su pokazala kako glazba izuzetno utječe na djecu i njihov razvoj još prije rođenja. Glazbena iskustva djece započinju pasivnom glazbenom aktivnošću, to jest,

slušanjem, te tako kod djece razvijaju komunikacijske vještine, vizualnu i auditivnu percepciju, kognitivne procese, motoričke vještine, kreativnost i apstraktno mišljenje. (Gospodnetić, 2015)

Također, kada govorimo o povezanosti glazbe s djecom, govorimo i o tekstu kojeg prezentiramo putem pjesme. U predškolskoj dobi djecu upoznajemo s glazbom pa je potrebno kritički odabrati glazbu koja će se putem aktivnosti predstaviti djeci. Glazbene aktivnosti trebaju biti primjerene, ispunjene radošću, pjevanjem i slušanjem kvalitetne glazbe (Franjić Radulović, 2012: 5).

Pjesme koje se najčešće koriste u predškolskim ustanovama su dječje pjesme u kojima su opjevane životinje, godišnja doba ili religijski događaji. Čovjekova povezanost sa životinjama postoji od davnina, a povezanost između djece i životinja je prirodna zbog uzajamne otvorenosti i iskrenosti (<http://drugaprilika.hr/odnos-djece-i-zivotinja/>). Djeca vrlo lako u životinjama mogu vidjeti svoje prijatelje te se sa njima poistovjetiti. Zbog navedenih razloga postoji mnogo bajki, crtanih filmova i pjesama za djecu u kojima su likovi životinje.

U ovome radu bavit ćemo se šumskim životinjama koje su opisane u dječjim pjesmaricama te ih u korelaciji s glazbom predstaviti kao sredstvo za poticanje cjelokupnog razvoja djece predškolske dobi.

2. DJEČJE PJESME

Kada govorimo o dječjim pjesmama razlikujemo pjesme za djecu od dječjih narodnih pjesama. Pjesme za djecu stvorili su odrasli kako bi ih djeca pjevala ili slušala, dok su narodne pjesme uglavnom stvorila djeca ili skupina djece. Postoje pjesme koje su napisali odrasli, međutim, djeca su ih preoblikovala te time postaju dječje stvaralaštvo. Među takve pjesme ubrajamo brzalice¹, rugalice, pitalice, zagonetke i slično. (Gospodnetić, 2015: 79)

Primjer rugalice:

Je l' ti krivo?

Ako ti je krivo,

popij konjsko pivo.

Ako ti je žao,

reci konju zdravo!

Izvor: file:///B:/downloads/003_Rajkovic.pdf

Primjeri brzalice:

a) *Riba ribi grize rep.*

b) *Na vrh brda vrba mrda.*

c) *Prešo Petar preko puta,*

pita Pavla po pet puta:

„Pošto, Pavle, par pataka?“

„Par pataka, pet petaka.“

Izvor: Gospodnetić, 2015: 79

¹Rečenice teške za izgovoriti, koje treba brzo izgovoriti i ne pogriješiti. Knežević, 2002

Primjeri pitalica:

Iš'o fićo oko svijeta, pitam tebe gdje je stao? (Odgovor bez ritma: Amerika, Zagreb i sl.)

Jesi l' ikad bio tamo? (Odgovor: Jesam)

Izvor: Gospodnetić, 2015: 79

Postoje pjesme koje su stvorili odrasli da bi ih pjevali djeci, a tada govorimo o uspavankama, tapšalicama, hopsalicama i slično. Uspavanke su vrijedan dio stvaralaštva namijenjen djeci te se dostojno prenose naraštajima. Time je vidljiva činjenica da i one imaju sve elemente folklora jer prenošene usmenom predajom sadrže u sebi narodne glazbene i govorne značajke određenog kraja. (Knežević, 2002)

Tašunalice, tzv. tapšalice ili pljeskalice, zastupljene su u svim nacionalnim pjesmama za malu djecu. Izvode se tako da se plješće djetetovim ručicama, a metar pljeskanja prati pjesmu. (Gospodnetić, 2015: 80)

Primjer tašunalice:

Taši, taši, tanana

i svilena marama,

u marami šećera

da mi Sonja večera.

Izvor: Gospodetić, 2015: 80

Kao što je ranije spomenuto, osim dječjih pjesama, razlikujemo i pjesme za djecu koje su stvorili odrasli kompozitori i tada se uz pjesmu navodi ime autora. Veliki broj pjesama za djecu izjednačile su se s narodnim, pa se često ne znaju njihovi autori. Primjer pjesme koja je od dječje postala narodna navodi se pjesma *Djeca i maca* čiji je tekst napisao Krunoslav Kuten

(http://www.pjesmicezadjecu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=55:djeca-i-maca&catid=34:svakodnevnepjesmice&Itemid=55).

2.1. Glazbeni izražajni elementi

Svaka pjesma sadrži bitne elemente koji se nazivaju glazbenim izražajnim elementima. Sve glazbene skladbe imaju spomenute elemente, osim što instrumentalne skladbe nemaju tekst (Gospodnetić, 2015: 89). Kako bi se pjesme s djecom obradile ispravno i kako bi djeca usvojila glazbene sposobnosti i znanja odgajatelji često analiziraju pjesme pomoću glazbenih izražajnih elemenata.

2.1.1. Melodija

Melodija je niz tonova različitih visina koja se javlja uz ritam. Pozadinu melodije čini harmonija koja izvire iz same strukture melodije. Melodija se uvijek javlja u nekoj dinamici, njezinim prijelazima i u određenoj boji², odnosno uvijek je povezana s ostalim elementima. Tonovi melodije su u intervalskim odnosima te zavise jedan od drugoga i određuju kakva je melodija. Melodiju možemo okarakterizirati kao smirenu, napetu, nestašnu i slično. (Gospodnetić, 2015: 89; prema Andreis, 1944) Rad s melodijom tvori *sekvencu, varijaciju i temu s varijacijama*. Ako se melodijsko ritamski motiv ponavlja jednom ili više puta na raznim stupnjevima ljestvice, tada govorimo o *sekvenci*. Također, melodija se može ponoviti više puta te biti izmijenjena tako da se pojavljuju različiti tonovi, ritam ili harmonija te se takvo ponavljanje zove *varijacija*. Ako je cijela skladba ili stavak koncipiran tako on se tada naziva *tema s varijacijama*. (Gospodnetić, 2015: 89)

²Boja ovisi o izvođačkom sastavu (ljudski glas ili instrumenti) i o korištenoj tonskoj građi.

2.1.2. Ritam

Ritam je niz zvukova različitih trajanja i akcenata te je najčešće sastavni dio melodije. Smatra se da je ritam jedinstven zbog svoje neovisnosti, odnosno samostalnosti u odnosu na ostale glazbene elemente. Sugestivnost ritma je tolika da je dovoljno prstom po stolu kucati karakteristične detalje ritma neke poznate melodije da bi je slušatelji prepoznali (Gospodnetić, 2015: 89; prema Andreis, 1968). Ritam se zapisuje notama i pauzama raznih oblika te se pomoću njih određuje samo odnos između trajanja i prestanka zvukova, dok apsolutno trajanje ovisi o izabranom tempu. Prestanak zvuka, odnosno pauza važan je dio ritma. Iako pauza nije zvuk, ona je sastavni dio takta te unosi kontrast između tonova.

2.1.3. Harmonija

Kada govorimo o harmoniji poznata su tri značenja te riječi. Opće značenje harmonije je sklad, a drugo značenje je akord ili suzvuk koji se odnosi na istovremeni zvuk najmanje triju različitih tonova. Treće značenje definira harmoniju kao znanost o građi i spajanju akorda. U svim melodijama za djecu i dječjim pjesmama, bez obzira na akordnu pratnju pjesmi, postoji prikrivena harmonija. Akordi koje koristimo tijekom izvođenja melodije trebaju odgovarati te će svaki čovjek (čak i ako nema naročito razvijen glazbeni sluh) osjetiti odgovara li to slušno melodiji ili je krivo. (Gospodnetić, 2015)

Dijete je do devete godine života osjetljivo samo na melodiju i ritam te harmoniju ne zapaža. Bez obzira, kada odgajatelj prati na instrumentu svoje pjevanje, pjevanje drugog odgajatelja ili djece, važno je dinamički stupnjevati melodiju i pratnju tako da bude osigurana jasnoća melodijske linije.

2.1.4. Metar

Kako bi se pojednostavilo shvaćanje metra, on se može usporediti sa pulsom, taktom, mjerom ili nizanjem doba. Kako navodi Tajčević (1967: 53): „Ritam se izražava u izmjeni dugo-kratko, dok se metar izražava u izmjeni naglašeno-nenaglašeno, a te obje pojave usko su

međusobno povezane.“ Mjera se koristi kao oznaka za metar i kod izvođenja pjesme važno je da odgajatelj uoči vrstu mjere kako bi se prema tome odredili pokreti.

2.1.5. Tekst

Tekst pjesama nije glazbeni element³ u punom smislu, ali se zbog svoje povezanosti s ostalim elementima ubraja u glazbene izražajne elemente. Tekst je jedan od rijetkih elemenata na koji možemo skrenuti pozornost djece predškolske dobi. Dakle, kada se obrađuje nova pjesma potrebno je djeci objasniti nepoznate riječi kako bi razumijela pojedino značenje riječi koje izgovaraju te samim time kako bi tekst pjesme bio jasan prilikom izvođenja.

2.1.6. Glazbeni oblik

Glazbeni oblik (ili formu) sačinjavaju dijelovi od kojih se sastoji skladba, a skladbe su sagrađene spajanjem manjih dijelova u veće cjeline. Najmanji dio iz kojega se izgrađuje glazbena misao naziva se *motiv*. Motiv je vrlo prepoznatljiv dio skladbe koji se često ponavlja tijekom iste, u istom ili sličnom obliku. Spajajući motive u veću cjelinu dobivamo glazbenu *frazu*. Glazbena fraza je najmanji smisleni dio jedne skladbe koja predstavlja cjelovitu melodijsku i ritamsku misao. Fraza se u pjesmi prepoznaje po logici njezine melodije i ritma ili po tekstu, odnosno po dijakritičkim znakovima točke ili zareza, kao i po mjestu udisaja. Naime, fraza ne mora biti građena od motiva već može biti i nedjeljiva glazbena cjelina. Niz fraza se spaja u veće cjeline i tvori male (četiri takta) i velike (osam taktova) *glazbene rečenice* (dvije fraze) ili periode⁴, a u duljim kompozicijama najmanji glazbeni oblici koji već imaju svoje ime nazivaju se *dvodijelna*, *trodijelna* i *složena* pjesma. Analizom glazbenoga djela uočavaju se dijelovi skladbe koji su jednaki, slični ili različiti po svom ritmu i melodiji. (Gospodnetić, 2015: 94)

³Neki autori tekst ne ubrajaju u glazbene elemente; Sam, 1998 u glazbene izražajne elemente navodi ton, mjeru ili takt, ritam, melodiju, harmoniju, tempo, dinamiku, agogiku i oblik skladbe. Rakijaš, 1967 kao elemente muzičkog izraza navodi: melodiju, ritam, dinamiku, boju, harmoniju oblik i agogiku. (Gospodnetić, 2015: 94)

⁴Mala perioda (8 taktova) je najčešći glazbeni oblik među dječjim pjesmama i pjesmama za djecu. Sastoji se od dvije male glazbene rečenice koje se jasno razlikuju u kadencama.

U radu s djecom od velike je važnosti glazbeni oblik s obzirom na fraziranje u pjevanju, sviranju i pokretu. Ako usporedimo fraziranje s govorom i rečenicama ono odgovara interpunkciji u sintaksi jezika. Kao što bi književni jezični izraz bez interpunkcije postao nerazumljiv tako promjena interpunkcije unutar iste rečenice može ne samo promijeniti stilističku, izražajnu vrijednost rečenice, nego i potpuno izmijeniti njezin misao. (Gospodnetić, 2015: 96)

2.1.7. Karakter

Karakter je ugođaj skladbe koji ostavlja određeni dojam na slušatelja (Gospodnetić, 2015: 96). Prilikom slušanja skladbe razlikuju se razni karakteri kojima možemo opisati pjesmu, na primjer plesni karakter. S djecom predškolske dobi prilikom slušanja skladbe ili pjesme imenuje se doživljaj skladbe, a kako bi se izbjegle tipične karakterizacije (tužno, veselo, mirno i slično) potrebno je obogaćivati dječji rječnik novim glazbenim pojmovima. Također, karakter pjesme moguće je izraziti pomoću likovnih umjetnosti ili plesom.

2.1.8. Tempo

Tempo je brzina kojom se izvodi skladba ili dio skladbe. To je ustvari ravnomjerno odbrojavanje osnovnih vremenskih jedinica, točnije doba, odnosno njihov broj u minuti (Gospodnetić, 2015: 97; prema Lamour, 1981). Prema brzini izvođenja tempa razlikujemo brzi, spori ili srednji tempo. Izbor tempa je vrlo važan s obzirom na to da je on regulator odnosa među tonovima, točnije, određuje njihovo trajanje. Ako tempo prethodno nije označen iznad skladbe tada se bira najprikladniji kojim će se skladba izvoditi. Izvođenje tempa kod djece razlikuje se od izvođenja odraslih stoga je najbolje promatrati djecu kako bismo odredili u kojem tempu ishodavaju metar. Pokretima pomoću kojih se najčešće prate pjesme moguće je regulirati tempo te po potrebi usporiti ili ubrzati.

2.1.9. Dinamika

Promjena i stupnjevanje tonova unutar skladbe prema njihovoj jačini naziva se dinamika. Ona bitno utječe na doživljaj glazbe. Jačina izvođenja glazbenog djela kreće se u rasponu od najtišega do najglasnijega, a kako bi se odredila jačina izvođenja glazbenoga djela koriste se dinamičke oznake. Skladatelji uz note stavljaju oznake za dinamiku koje su uglavnom na talijanskom jeziku. Vrste dinamičkih oznaka dijele se na najtiše moguće (tal. *pianissimo possibile* - *ppp*), vrlo tiho (tal. *pianissimo* - *pp*), tiho (tal. *piano* - *p*), srednje tiho (tal. *mezzopiano* - *mp*), srednje glasno (tal. *mezzoforte* - *mf*), glasno (tal. *forte* - *f*), vrlo glasno (tal. *fortissimo* - *ff*) i najglasnije moguće (tal. *fortissimo possibile* - *fff*). Tijekom izvođenja određene pjesme često se mijenja jačina ili glasnoća kojom se ona izvodi, a takve se promjene nazivaju pojačavanje ili *crescendo*, odnosno stišavanje ili *decrescendo*. (https://hr.wikipedia.org/wiki/Dinami%C4%8Dke_oznake)

2.1.10. Povezanost elemenata glazbenog djela

Kao što je ranije spomenuto, glazbeni elementi su uvelike povezani i ovise jedan o drugom. Određene pjesme pjevamo ovisno o prikladnosti pa tako na primjer, pjesmu o tužnoj jeseni nije dobro pjevati prebrzo ili preglasno. Stalno penjanje tonova u melodiji te pojačavanje njihove dinamike i brzine stvara kod slušatelja porast energije, volje i duševne snage, dok stišavanje i usporavanje tempa djeluje suprotno (Gospodnetić, 2015: 98; prema Andreis, 1944). S obzirom na glazbene elemente kod slušatelja se stvara određeni ugođaj te kada je neki od elemenata namjerno izostavljen ili neprilagođen, tada će slušatelj uvidjeti nepravilnosti. Također, glazbene elemente prilagođavamo s obzirom na situaciju, odnosno, dali glazbu slušamo aktivno ili pasivno.

S djecom predškolske dobi nije potrebno analizirati glazbene elemente i cjepkati pjesme na fraze. Najčešća pogreška kod učenja novih pjesama je s djecom najprije učiti tekst, pa zatim ritam i na kraju melodiju. Djeca percipiraju pjesmu kao cjelinu i kao takvu je trebaju naučiti (Gospodnetić, 2015: 100).

3. PJESMA U DJEČJEM VRTIĆU

U predškolskoj dobi djecu upoznajemo s glazbom. Cilj glazbene umjetnosti jest radost zajedničkog pjevanja, igre, slušanja glazbe, plesa i poticanje kreativnosti i pozitivne atmosfere kod djece. Kada upoznajemo djecu s glazbom treba osigurati da je ona primjerena djetetovoj dobi, razlikama u mogućnostima i sposobnostima te da temelj upoznavanja s glazbom treba biti igra. Kako tvrdi Franjić Radulović (2012: 5): „Glazba je slobodna igra u kojoj dijete mora biti oslobođeno od rizika neuspjeha i ono realizira svoju ulogu onako kako može.“

Kada govorimo o pjesmi u dječjem vrtiću smatramo kako se ona može uvrstiti u mnogobrojne aktivnosti posredno ili neposredno. Djeca imaju potrebu za sadržajima koji imaju melodiju, a odgajatelji bi trebali većinu aktivnosti obogatiti takvim sadržajima te zadacima poticanja razvoja glazbenih sposobnosti djece. (Gospodnetić, 2015)

3.1. Tekst pjesama

Kada govorimo o pjesmama podrazumijevamo i njihov tekst. S djecom predškolske dobi se uglavnom pjevaju pjesme na materinskom jeziku ili narječju, ali se ponekad pjevaju i pjesme i na stranim jezicima.

Melodije bez teksta ne zadovoljavaju dijete - ono traži riječi i sadržaj. Ako pjesma ima nekoliko kitica, one za dijete predstavljaju nerazdvojnu cjelinu i ono nije zadovoljno dok sve kitice nije otpjevalo. (Tomerlin, 1969: 45)

Za rad s djecom biraju se pjesme koje su tekstom, opsegom i stilom prilagođene djetetovim mogućnostima i sposobnostima, bez obzira jesu li to pjesme za djecu⁵ ili dječje pjesme⁶. (Gospodnetić, 2015)

⁵Umjetničke, komponirane pjesme koje su stvorili odrasli da bi ih djeca pjevala ili slušala.

⁶Narodne, folkorne, tradicijske pjesme koje su uglavnom stvorila djeca.

3.2. Opseg dječjeg glasa

Pjesme koje djeca pjevaju dijele se na pjesme za mlađu, srednju i stariju dobnu skupinu te se razlikuju prema opsegu⁷ dječjeg glasa. Opseg dječjeg glasa nije velik stoga su pjesme prilagođene prosječnom opsegu glasa djece pojedinih dobnih skupina. Opseg pjesama za mlađu skupinu (3-4 godine) je od e^1 do a^1 , za srednju skupinu (4-5 godina) je od d^1 do a^1 ili h^1 , dok je za stariju skupinu (5-7 godina) od c^1 do c^2 , eventualno do e^2 . (Gospodnetić, 2015: 86)

3.3. Težina pjesama

Uspoređujući pjesme po težini melodije i ritma, nema razlike između pjesama za određene dobne skupine. Dijete pjeva pjesmu kako je ono čuje pa iz tog razloga odgajatelj ne može ispravljati dijete. Bitno je da se dijete pjevajući osjeća slobodno, prihvaćeno i radosno te neproduktivne kritike od strane odgajatelja mogu biti povreda dječjeg samopouzdanja.

Važno je da dijete pjeva, a pjevanjem i slušanjem se uči glazba, obogaćuje dječji emocionalni svijet i izoštrava njegov umjetnički senzibilitet. (Gospodnetić, 2015: 86; prema Rojko, 2006: 55)

3.4. Najčešće pjesme u dječjim vrtićima

Pjesme koje se najčešće pjevaju u dječjim vrtićima su dječje pjesme. U njih ubrajamo narodne pjesme koje se pjevaju prilikom duhovnih ili vjerskih blagdana ili svečanosti (na primjer, blagdan Božića, Uskrsa i dr.), pjesme koje prate prirodna događanja (promjena godišnjih doba) te pjesme povodom rođendanskih proslava. Također, u dječjim vrtićima često se pjevaju poznate narodne pjesme koje su povezane s igrom.

⁷Opseg ili raspon je razmak između najdubljeg i najvišeg tona u pjesmi.

4. PJESME O ŽIVOTINJAMA

Kao što je u uvodnom dijelu spomenuto, postoji određena veza u komunikaciji djece i životinja pa su stoga životinje i njihov svijet najčešća tematika brojnih književnih i umjetničkih djela namijenjenih djeci. Psihologica Van Remoorle je 1988. godine iznijela kratki sažetak u kojemu se govori kako odnos životinje i djeteta utječe i pomaže kod razvoja djece. U članku navodi kako se djeca, identificirajući se sa životinjom i rješavajući njihove probleme, posredno bore i sa svojim poteškoćama te da se uz životinje osjećaju sigurno i zaštićeno. Također, navodi kako životinje kod djece potiču razvoj govora, pomažu kod organiziranja misli te shvaćanju vlastitih osjećaja i motiva. Životinje često služe kao posrednici u odnosima s odraslima i pomoću njih djeca razvijaju osjećaj odgovornosti za sebe i druge. Bavljenje životinjama djecu dovodi u situacije gdje imaju priliku otkriti i pokazati pozitivne strane svoječnosti kojih do tada uopće nisu bili svjesni. (<http://drugaprilika.hr/odnos-djece-i-zivotinja/>)

Kroz pjesme o životinjama djeci se prenose životne poruke, govori se o prijateljstvu, toleranciji i predanosti te se potiče cjelokupni razvoj kod djeteta. Ponekad radosne, a ponekad tužne pjesme stvorene su kako bi zainteresirale i zaintrigirale djecu i potaknula njihovu maštu i kreativnost, usmjerile kritičko razmišljanje i potaknule na stvaranje svijesti o okolini koja ih okružuje. Franjić Radulović u zbirci pjesama *Šareni dan*, koja je namijenjena za rad s djecom predškolske dobi, obrađuje razne pjesme od kojih većina govori o životinjama. Tako nailazimo na pjesme o mišu, bubamari, medvjedu, tigru, zmiji, slonu i ribicama.

Primjer 1. Sadržaj zbirke pjesama *Šareni dan*

52	
SADRŽAJ	
Predgovor	3
Recenzija	4
Uvod	5
Pjevanje i opseg glasa	5
Intonacija	8
Obrada pjesama	9
Miš	10
Tik - tak	12
Bubamara	14
Lutka	16
Proljeće	18
Avion	20
Medo	22
Tigar, zmija, slon	24
Vlak	26
Jesen	28
Duga	30
Mama	32
Hip - hop	34
Ribice	36
Igra	38
Jesen, jesen je	40
Knjiga	42
Pahuljica	44
Karneval	46
Patuljak	48
Šareni dan	50

Izvor: Franjić Radulović, 2012: 52

Zbirka pjesama Arseno Dedića *Dječje oči* posvetila je jedan dio pjesama životinjama te se uz *Pitalice*, *Eko eko*, *Iz čarobnjakovih lutaka* i *Gostujući pjesnici* pronašla i *Zoologija*. Kroz pjesme o životinjama ističu se vrijednosti o svakoj opjevanoj životinji. Mrav se tako opisuje kao radišan, pun vrlina i uzor svima. Papagaj samo prenosi tuđe misli, odjeven je kao šminker ili admiral koji ne odaje što misli. U pjesmi je pingvin maestro, a jež je mala i mekana četka.

Primjer 2. Sadržaj zbirke pjesama *Dječje oči*

zOOLOGIJA^α

Mrav.....	22
Papagaj.....	23
Maestro Pingvin.....	24
Kako živi jež.....	26
Krole.....	27
Puž.....	27
Janjičari.....	29
Prostor.....	30
Smotuljak smotak svitak.....	31
S jednog sam lica učio boje.....	32
Kad bi ugasle boje.....	33
Mimikrija.....	34
Malo lijevo - malo desno.....	35
Prijateljstvo.....	36
Dječje oči.....	37

Izvor: Dedić, 2004: 91

5. ŠUMSKE ŽIVOTINJE U GLAZBENIM PJESMARICAMA

Mnoge poznate pjesme u kojima životinje imaju glavnu ulogu opisuju njihov izgled pa se tako djeca predškolske dobi mogu upoznati s njihovim izgledom i karakteristikama po kojima ih kasnije prepoznaju. Kako bi se životinje mogle razlikovati prema staništu i karakteristikama svrstane su u domaće i divlje životinje. S domaćim životinjama djeca su bolje upoznata jer su u češćem kontaktu s njima. Međutim, kada je riječ o divljim životinjama tada djeca najviše uče upravo kroz priče i pjesme.

Divlje životinje koje žive u šumi nazivaju se šumske životinje. Šuma je njihov dom, skrovište, mjesto gdje se hrane, spavaju i rađaju svoje mladunce. Kako bi se djeci približio pojam šume i šumskih životinja stvorene su pjesme putem kojih, igrom i interakcijom, djeca usvajaju pojmove i nova znanja o okolini koja nas okružuje pa i o životinjama koje su sastavni dio te okoline i svakodnevnoga života. Pjesme koje je obrađuju s djecom predškolske dobi primijenjene su njihovoj dobi, sposobnostima i mogućnostima. Kao što je ranije spomenuto, razlikujemo pjesme za mlađu, srednju i stariju dobnu skupinu te će se tako i klasificirati navedene pjesme putem kojih djeca imaju mogućnosti upoznati šumu i životinje koje u njoj obitavaju.

5.1. Pjesme za mlađu dobnu skupinu

Razvoj glazbenih i pjevačkih sposobnosti kod djece predškolske dobi treba se odvijati postepeno. Upravo prvi susreti djece s pjevanjem trebaju biti što jednostavniji. Za mlađu dobnu skupinu biraju se pjesme manjeg opsega i primjerenog tekstualnog sadržaja (<http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/eseji-3/milinovic-m-glazbene-igre-s-pjevanjem>). Kada govorimo o djeci od treće do četvrte godine života tada u obzir uzimamo njihove razvojne karakteristike. Djeca u toj dobi razvijaju samostalnost i nezavisnost te je izuzetno bitno uključiti ih u sve aktivnosti kako bi se poticao razvoj samopouzdanja i osjećaja pripadnosti. Djecu tada ne uspoređujemo s ostalom djecom i dajemo im priliku da pokažu svoje znanje i sposobnosti. (<https://tratincica.hr/sto-ocekivati-od-trogodisnjaka/>) Također, kod djece se javlja izuzetna znatiželja tako da glazbenim i ostalim aktivnostima uz pravilan pristup mogu naučiti mnogo toga. Potrebno im je osigurati razvoj samokontrole i regulaciju emocija,

a to je moguće glazbenim aktivnostima gdje dijete uči strpljenju i samoregulaciji posebice prilikom upotrebe dječjih glazbenih instrumenata.⁸ Uvodnim aktivnostima, u korelaciji s dramskom umjetnošću, kod djece se potiče simbolička igra kojom djeca uče o svakodnevnom životu i okolini koja ih okružuje, a glazbenom aktivnošću razvijaju i usvajaju glazbene sposobnosti i znanja. Kod izbora pjesama biraju se pjesme koje su djeci tekstem bliske i poznate, odnosno koje ih asociraju na pojave koje često susreću i lako su im pamtljive. Pjesme koje slijede odnose se na već spomenutu dobnu skupinu te su opisane karakteristike svake pjesme, način obrade i odgojno-obrazovni zadatci.

5.1.1. Pjesma *Zeko, zeko*

Pjesma *Zeko, zeko* je jedna od pjesama koja se obrađuje s djecom mlađe dobne skupine. Pjesma je kratka, jednostavna i lako pamtljiva. Tekst pjesme sastoji se od četiri kitice, a govori o povrcu kojim se zec hrani, o mrkvi i kupusu. Prethodnom aktivnošću pomoću raznih pomagala (slike, multimedija, slikovnice i dr.) djeca uče kako zec živi na poljima, livadama, pašnjacima i u šumi te da razlikujemo zeca i kunića. Opisujemo njegovo gusto krzno, duge uši i kratke noge. Također, govorimo o tome da su zečevi biljojedi, točnije da ljeti jedu zeljasto bilje, a zimi grančice i koru drveća. Pjesma se može obrađivati tijekom cijele godine, posebice u doba blagdana Uskrsa. Melodija pjesme može se opisati kao smirena, a tempo pjesme je umjeren. Pjesmu *Zeko, zeko* možemo plesati u formaciji kola ili pokretom vlastitog tijela u ritmu pjesme. Valja navesti da djeca mogu stvoriti pokret spontano ili ga može izmisliti odgajatelj. U ovoj pjesmi se obrađuje ritam, a objašnjava se tako da je povezan ritam s tekstem, odnosno ne odvaja se tekst od melodije. Pjevajući ovu pjesmu djeca razvijaju glasovne sposobnosti, slušnu koncentraciju, osjećaj za ritam i intonaciju te usvajaju nova znanja. Jedna od najpoznatijih pjesama o zecu je *Zeko i potočić* koja se najčešće pjeva u vrijeme Božićnih blagdana.

⁸Skup udaraljki koji se upotrebljava u radu sa djecom predškolske dobi naziva se *Orffov instrumentarij*, a sastoji se od štapića, trianglera, ručnih bubnjeva, timpana i zvečki. (<http://www.cuvarkuca.hr/preporuka/kako-obrađiti-pjesmu-s-djecom/>)

Primjer 3. Pjesma *Zeko, zeko*

12.1.3. *Zeko, zeko*

Umjereno

N. Janey¹²²

1. Ze - ko, ze - ko gle - daj, gle! E - vo te - bi mr - kve dvije.
2. Baš je sla - tka mr - kva haj! Od nje ze - ke ra - stu, znaj!
3. Ze - ko, ze - ko gle - daj, gle! E - vo te - bi ku - pus mek!
4. Baš je sla - san ku - pus taj! Od njeg' ze - ke ra - stu, znaj!

Izvor: Gospodnetić, 2015: 390; prema Manasteriotti, 1981: 9

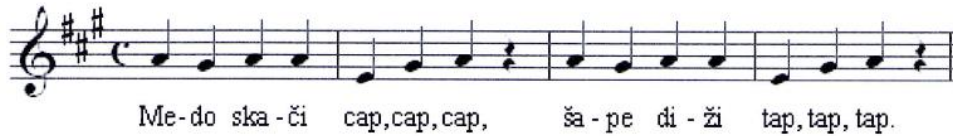
5.1.2. Pjesme *Medo*

Pjesma *Medo* kratka je i lako pamtljiva pjesma. Obraduje se najčešće s djecom mlađe dobne skupine i s obzirom na kratkoću teksta koristi se pri igri s pjevanjem. Tekst pjesme opisuje način na koji se medvjed kreće. Uvod u aktivnost pjesme može biti priča ili slikovnica gdje je prikazan lik medvjeda. Opisuje ga se kao velikog i snažnog, s gustim smeđim krznom. Govori se i o staništu medvjeda koje se proteže od polarnih krajeva do šumskih područja te o tome čime se hrani. Tempo pjesme je spor i trom kako bi se dočarao način na koji medvjed hoda, a samim time će takvi biti i pokreti kojima se djeca kreću. Pjevajući ovu pjesmu djeca mogu izvoditi pokrete nogama, prenoseći težinu s jedne noge na drugu ili hodati u krug u parovima oponašajući medvjedi hod. Obradom pjesme *Medo* djeca razvijaju pamćenje ponavljanjem pjesmice, osjećaj za ritam, ali razvijaju i samopouzdanje samostalnim i grupnim izvođenjem pjesme. Lik medvjeda možemo pronaći u mnogim pričama, pjesmama, crtanim filmovima i najčešće se prikazuje u šumskom okruženju, u društvu pčela i meda.

12.1.23. Medo

Sporo, tromo

Vera Makjanić

Izvor: Gospodnetić, 2015: 397

Poznato je da postoji mnogo tekstova o liku medvjeda za djecu predškolske dobi pa uvodne aktivnosti mogu biti u korelaciji s dramskim aktivnostima. Čitanje priče ili odlazak u kazalište može potaknuti obradu pjesme kroz određenu aktivnost. S obzirom na to da je pjesma kratka, uglavnom je koristimo kod igara s pjevanjem ili u sklopu već organizirane aktivnosti. Tekst pjesme govori o medi kao plišanoj igrački koja rado zamjenjuje kocke ili loptu te se s njime djeca najviše vole igrati. Pri obradi pjesme mogu se koristiti glazbeni instrumenti poput zvečaka, udaraljki ili malih bubnjeva, a oni se ujedno mogu izraditi u sklopu likovnih aktivnosti. Jedan od načina obrade ove pjesmice je podjela djece u dvije grupe gdje jedna grupa svira na zvečkama, a druga svira na malim bubnjevima. Prva strofa se svira na zvečkama, a druga na bubnjevima, prilikom čega obadvije grupe zajedno pjevaju. Kod ponavljanja grupe se zamjenjuju. Jednim ponavljanjem obrađuje se ritam u pjesmi, a sljedećim ponavljanjem metar. Glazbena aktivnost ovisi o trajanju pažnje kod djece pa je potrebno mijenjati uloge tijekom pjevanja kako im aktivnost ne bi bila dosadna. Obradom pjesme *Medo* razvija se osjećaj za ritam, intonaciju, pjevanje i rukovanje instrumentima i potiče se samostalno izražavanje.

Primjer 5. Pjesma *Medo*

Medo

Ti si moj me - do ma - li ko - ji sa - mo spa - va, a - li kad se

i - graš sa - mnom to je ra - dost pra - va. Od svih mo - jih

i - gra - ča - ka naj - dra - ži si me - ni ti, ni - ti ko - cke

a ni lop - ta ne - će te za - mije - ni ti.

Izvor: Franjić Radulović, 2012: 22

5.2. Pjesme za srednju dobnu skupinu

Srednja dobna skupina obuhvaća djecu od četvrte do pete godine života. Razvojem motoričkih sposobnosti djeca se u toj dobi mnogo kreću, skakuću, ljuljaju i penju pa samim time postaju i sve neovisnija. Kod djece ove dobne skupine proširuje se vokabular, povećava

sposobnost pamćenja pa tako i tekstovi pjesama postaju duži. U četvrtoj i petoj godini života kod djeteta se povećava interes za istraživanjem. Tako i u glazbi dijete istražuje, pokazuje interes za glazbene instrumente, rado pjeva, pleše i glumi. (http://prosano.hr/?page_id=210)

Kako bi se osigurao prirodni razvoj djeteta potrebno je podržavati dijete prilikom raznih aktivnosti. Ranije je spomenuto kako djeca u toj dobi postaju sve neovisnija te pokazuju inicijativu. Razvoj samopouzdanja i pozitivne slika o sebi potiče se uključivanjem djeteta u donošenje odluka, izboru pri aktivnostima pa i uključivanjem pri eksperimentiranju. Kako bi se omogućila aktivna upotreba govora kod djece i proširenje vokabulara odličan izbor su zagonetke, pjesmice i brojalice. Osim razvoja govora kod djeteta se potiče i zainteresiranost za glazbu, a razvijaju se i glazbene sposobnosti.

5.2.1. Pjesma *Pjevala je ptica kos*

Pjesma *Pjevala je ptica kos* može se obraditi s djecom mlađe i srednje dobne skupine jer je pjesma jednostavna i kratka. Tekst pjesme sastoji se od tri kitice, a govori o ptici kos koja pjeva u hrastovoj šumici na zelenoj grančici. Uvodnim aktivnostima upoznajemo djecu s pticom crne boje perja i dugim, žuto-crvenim kljunom. U aktivnostima izvan vrtića djeca mogu vidjeti kosa jer njegovo stanište osim šume može biti i livada, a ponekad ih se može pronaći i u gradovima. Ptica kos vrlo je specifična zbog veselog i ugodnog pjeva. Obradom pjesme djecu učimo i o pticama kao važnim čimbenicima ekološke ravnoteže, koliko je važno očuvanje njihovih domova, to jest drveća. Izradom kućice na drvetu, gdje ptice mogu pronaći hranu i skrovište, razvijamo kod djece svijest o utjecaju čovjeka na očuvanje prirode i životinja. Pjesma *Pjevala je ptica kos* može se obraditi u proljeće jer je kos jedan od vjesnika proljeća. Melodiju pjesme možemo opisati kao smirenu, a tempo pjesme kao srednje brz. Karakter pjesme je plesan pa djeca mogu formirati kolo i kretati se u ritmu pjesme. Pjesmom se razvija vokabular djece predškolske dobi, ritam i glazbene sposobnosti, a grupnim izvođenjem pjesme djeca razvijaju osjećaj pripadnosti i vlastitog uspjeha.

Primjer 6. Pjesma *Pjevala je ptica kos*

2.2.33. Pjevala je ptica kos Narodna

1. Pje - va - la je pti - ca kos, ej, aj, oj, pje - va - la je pti - ca kos.
2. U hra - sto - voj šu - mi - ci, ej, aj, oj, u hra - sto - voj šu - mi - ci.
3. Na ze - le - noj gran - či - ci, ej, aj, oj, na ze - le - noj gran - či - ci.

Izvor: Gospodnetić, 2015: 411

5.2.2. Pjesma *Kukavica*

Pjesma *Kukavica* primjerena je djeci srednje i starije dobne skupine s obzirom na raspon tonova unutar pjesme. Sastoji se od dvije kitice i govori o šumskom pjevu kukavice. Kukavica je prepoznatljiva po glasanju *ku-ku*, po čemu je i dobila ime. Uvodim aktivnostima upoznajemo djecu s pticom selicom koja je obično sive boje, a hrani se kukcima i gusjenicama. Nastanjuje se uz rubove šuma i dolaskom hladnih dana seli se u toplije krajeve. Aktivnost se može započeti čitanjem priče ili slikovnice, ali i razgovorom uz pomoć slika i multimedije o pticama selicama. Upravo iz tog razloga pjesma se također može obrađivati u proljeće s obzirom na to da se tada ptica kukavica vraća iz toplijih krajeva pa možemo reći da je jedan od vjesnika proljeća. Dinamika u ovoj pjesmi se mijenja u drugom stihu tako da se ponavljanjem jačina izvođenja smanjuje, odnosno stišava. Pjesma *Kukavica* vrlo je veselog karaktera pa kroz pjesmu djeca usvajaju način na koji se glasa ptica kukavica i stvaraju pozitivnu atmosferu. Jedna od poznatijih pjesama koju možemo ponuditi djeci predškolske dobi je *Magarac i kukavica* čiji je autor André Grétry. (<https://www.youtube.com/watch?v=on9IKNn1K2I>)

Tekst pjesme *Magarac i kukavica*

*U šumu šetat poš'o je magarac i-a
i kukavicu pit'o dal ona pjevat zna (2x).
I natjecat se stala pjevača ova dva
ku-ku pa i-a to bješe divan poj
dok kukavica kuka on njače i-a svoj. (2x)*

Izvor: <http://www.deezer.com/hr/track/86222583>

Primjer 7. Pjesma *Kukavica*

12.2.36. Kukavica

Sad slu-šaj šum-ski po-zdrav taj Ku - ku, ku - ku, to ku - ka - vi - ca
Sad pje - va is - tu pje - smu tu Ku - ku, ku - ku, al' i - pak ra - do

pje - va znaj, a pje - smu slu - ša ciję - li kraj Ku - ku, ku - ku
slu - šam nju, jer sre - tuu stva - ra šu - mu svu Ku - ku, ku - ku... (ponavljati sve tiše)

Izvor: Gospodnetić, 2015: 412

5.2.3. Pjesma *Jež*

Pjesma *Jež* primjerena je djeci srednje dobne skupine, a djeca se u njoj upoznaju sa izgledom ježa čija su prepoznatljiva karakteristika bodlje na leđima. Bodlje su njihova prirodna obrana pa ako ježić osjeti opasnost tada se sklupča u malu bodljikavu lopticu. Ježevi su noćne životinje i uglavnom spavaju preko dana, a zanimljivost je da se najčešće spominju u šumskim pričama. Jež se zapravo nastanjuje uz rubove šume i u području naseljenih mjesta te se skriva u lišću i grmlju. Ježevi su životinje koje spavaju zimski san pa ih u to doba godine vidamo rjeđe. Pjesma se sastoji od dvije kitice, a tekst pjesme govori o izgledu ježa, njegovim kratkim nogama, maloj njušci i o tome kako po lišću šuška i lovi miševе, zmiju i hrušta. Pjesma *Jež* najčešće se obrađuje u jesen kada govorimo o šumama, padanju lišća i životinjama koje spavaju zimski san. Priča koja može biti uvod u aktivnost je *Ježeva kućica* čiji je autor Branko Čopić (<http://www.pjesmicezadjecu.com/bajke-i-price-za-djecu/jezeva-kucica-branko-copic.html>). Uz obradu pjesme koristimo se udaraljkaма i obrađujemo ritam. Harmonija pjesme je skladna, a karakter pjesme veseo i plesan. Pjevajući ovu pjesmu djeca razvijaju glazbene sposobnosti i vokabular.

Primjer 8. Pjesma *Jež*

12.2.42. Jež

F. Leszczyńska
(tekst: H. Zdziłowiecka)⁷⁷¹

1. Kra - tke no - ge, ma - la nju - ška, po svem tije - lu bo - dlja šu - ška.
2. Žu - ri pre - ko li - šća gu - sta, lo - vi mi - ša, zmi - ju, hru - šta.

Ka - kva je to stra - šna zvijer? To je je - žo, ma - li jež!
Ka - kva je to stra - šna zvijer? Bo - dlji - ka - vi je - žo, jež!

Izvor: Gospodnetić, 2015: 414; prema Manasteriotti, 1981: 27

5.2.4. Pjesma *Medo Brundo*

S likom medvjeda djeca se svakodnevno susreću u raznim pjesama, pričama i slikovnicama. Tekst pjesme podsjeća kako je medo kralj šume te kako ga sve šumske životinje znaju. Pomoću pomoćnih sredstava djeci se predstavljaju osnovna obilježja medvjeda. Djeca uče kako medvjed izgleda, da ga se može pronaći u šumi, ali i u drugim staništima, da spava zimski san i čime se hrani. Pjesma se sastoji od jedne kitice, a tempo pjesme je polagan. Karakter pjesme je plesan pa se ovakva pjesma može obraditi s težištem na glazbeni oblik, točnije tako da se u jednakim frazama jednako krećemo. Pokreti mogu biti hodanje prateći metar ili pokreti jednim dijelom tijela (na primjer, rukama). Tako su u pjesmi *Medo Brundo* jednake treća i peta fraza, prva i četvrta fraza, a šesta im je slična. Ako se djeca kreću u formaciji kola, promjenom fraze mogu promijeniti i smjer kretnje. Obradom pjesme kod djece razvijamo pažnju i slušnu koncentraciju, osjećaj za ritam i intonaciju, potičemo grupno izvođenje pjesme te stvaramo pozitivnu atmosferu u grupi.

Primjer 9. Pjesma *Medo Brundo*

12.2.44. Medo Brundo

Polagano Pia Gostić^{ma}

Me - do Brun - do to sam ja, sva - ka šum - ska zvijer me zna.

Ša - pa mo - ja sna - žna je, pred njom bje - že zvije - ri sve.

Brun - da, brun - da, brun - da - da, sva - ka šum - ska zvijer me zna.

Izvor: Gospodnetić, 2015: 415; prema Manasteriotti, 1981: 28

5.3. Pjesme za stariju dobnu skupinu

Kada govorimo o starijoj dobnoj skupini podrazumijeva se dob od pete do sedme godine života. Peta godina je sretan uzrast za dijete i njegovu okolinu. Dijete je smireno, skladno i zadovoljno sa sobom i svijetom. U sebi prerađuje iskustva prijašnjih godina te su tada djeca sklonija igranju na mjestu, nego u prostoru (Gospodnetić, 2015: 417; prema Maletić, 1983). U tom razdoblju kod djeteta se razvijaju motoričke, spoznajne, govorne i socio-emocionalne vještine i sposobnosti. Dijete u toj fazi života usvaja najveći broj informacija i savladava sve prepreke. (<https://tratincica.hr/sto-ocekivati-od-sestogodisnjaka/>). Ponekad se može javiti dosada i nezainteresiranost, ali uz puno ritmičnog ponavljanja, priča i igara s pjevanjem, dječja igra se stimulira i tako ćemo probuditi njihovu maštu. S obzirom na to da se u šestoj godini života djeca pripremaju za osnovnoškolsko obrazovanje tada možemo govoriti i o sljedećem stupnju glazbenog obrazovanja. Do šeste godine života dijete se u predškolskoj ustanovi upoznaje sa sastavnicama glazbene kulture, u smislu slušanja glazbenih skladbi, upoznaje i upotrebljava glazbene instrumente namijenjene djeci i usvaja glazbene sposobnosti i znanja. Pjesme namijenjene djeci starije dobne skupine većeg su opsega glasa te složenijega i dužega teksta. Upravo one trebaju odgovarati potrebi djeteta za plesom i pokretom.

5.3.1. Pjesma *Zeko pleše*

Pjesma *Zeko pleše* je veselog i živog tempa, plesnog karaktera i lako pamtljivoga teksta djeci predškolske dobi. Kao što je ranije spomenuto, kroz razgovor pričamo o zecu i njegovim karakteristikama, a pjesmu možemo obraditi tijekom cijele godine, posebice u doba blagdana Uskrsa. Tekst pjesme opisuje način na koji zeko pleše. U prvoj kitici djeca se uhvate za ruke i plešu u kolu te se kod refrena pokreti izmjenjuju zavisno o plesu; *jednom amo, zatim tamo, naokolo to mi znamo*. U drugoj kitici se uključuje pljeskanje rukama i lupkanje nogama dok se u zadnjoj kitici uključuje pucketanje prstima i pomicanje glave u jednu, odnosno drugu stranu. Ovakva pjesma može se izvoditi uz pomoć raznih aplikacija i udaraljki. Pri obradi pjesme možemo isključiti ples te s djecom samo svirati na udaraljka i malim bubnjevima. Djecu podijelimo u dvije skupine pa prva skupina svira s udaraljka u drugoj i četvrtoj frazi druge kitice, a druga skupina u drugoj i četvrtoj frazi četvrte kitice. Obradom ovakve pjesme

kod djece potičemo pjevanje i rukovanje s glazbenim instrumentima, razvijamo pažnju i slušnu koncentraciju, potičemo strpljenje i suradnju s vršnjacima.

Primjer 10. Pjesma *Zeko pleše*

Zeko pleše

Tekst: S. Jelić

Živo

1. Ša - pi - ce mi ze - ko daj, sa mnom ma - lo po - i - graj. Je-dnom a - mo,
2. Ša - pi - ca - ma klop, klop, klop, no - ži - ca - ma top, top, top.
3. Pr - sti - ci - ma puc, puc, puc, gla - vi - ca - ma tuc, tuc, tuc,
4. Ne - ka vi - de dje - ca sva, ka - ko ze - ko ple - sat zna,

6 G 1. 2.
za - tim ta - mo, na - o - ko - lo to mi znam - mo, to - mi zna - mo.

Izvor: Marić, Gortan-Carlin, 2017: 35

5.3.2. Pjesma *Šumska pjesmica*

Šumska pjesmica vrlo je vesela i živahna pjesma koja iziskuje veći raspon glasa i prikladna je za djecu starije dobne skupine. Sastoji se od tri kitice u kojima se opisuje šuma i njezini stanovnici. U prvoj kitici posjetioca šume pozdravlja rani cvijet, u drugoj ptičja družba, a u trećoj kitici vjeverica i lija. Uvod u aktivnost mogu biti priče i pjesme o šumi gdje se djecu upita koje šumske životinje poznaju te kako one izgledaju.

Pjesmica *Tko će s nama u šumicu?*

Tko će s nama u šumicu, u šumicu po bukvicu?

Tko se boji, tog ne broji,

Jer već ide ljuti lav, ljuti lav bundoglav.

A za lavom silni medvjed, silni medvjed, medojed.

Za medvjedom mrki vuk, mrki vuk, ko hajduk.

A za vukom žuta lija, žuta lija, pustahija.

A za lijom sivi zeko, sivi zeko, skočiprijeko.

A za zekom crni tvor, crni tvor, ko zlotvor.

A za tvorom mali miš, mali miš, trčimiš.

A za mišem strašni jež, strašni jež, svi sad - bjež!

Izvor: <https://www.scribd.com/doc/91209618/Grigor-Vitez>

S obzirom na to da je pojam šume širok, pjesma se može obraditi integrirano u sklopu likovnih aktivnosti, crtanjem šume ili izradom drveća i šumskih stanovnika. Pjesma se može obraditi i u proljeće jer govori o buđenju prirode ili u sklopu projekta o danu zaštite šuma. Razgovorom i ostalim aktivnostima učimo djecu o šumama, to jest životnoj zajednici drveća i šumskih životinja kao i o zaštiti šuma. Raznim aktivnostima možemo osvijestiti brigu o okolini za dobrobit šumskih područja. Također, organiziranim odlaskom u šumu učimo djecu o pravilima ponašanja unutar šume, vegetaciji i stanovnicima koji tamo obitavaju.

Kada govorimo o glazbenim elementima u pjesmi možemo reći da je tempo pjesme živahan, a karakter plesan. Pjesmu možemo obraditi uz pomoć glazbenih instrumenata i štapnih aplikacija. Uz pomoć teksta djeca uče o karakterizaciji životinja, obilježjima šume i njenim stanovnicima, a s obzirom na melodiju i metar djeca razvijaju glazbene sposobnosti.

12.3.81. Šumska pjesmica

Živahno

Vera Makjanić

1. Hi - tro već nam ko - rak kro - či sad u šum - ski svijet,
2. A - li cvije - tak ni - je je - đin što već vi - ri tud,
3. Vje - ve - ri - ca ska - će la - ko, pre - sje - ca nam put,
po - zdrav tu nam od - mah da - je pr - vi ra - ni cvijet.
la - ki cvr - kut pti - čje dru - žbe raz - lije - že se svud.
li - ja po - kraj nas se šu - lja, tra - ži skro - vit kut.

Izvor: Gospodnetić, 2015: 470

5.3.3. Pjesma *Vjeverica*

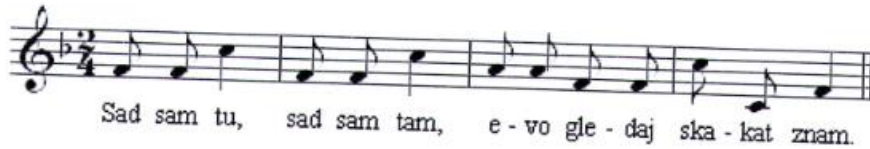
Pjesmom *Vjeverica* djeca se upoznaju s vrstom glodavca koji se može pronaći u krošnjama drveća, kako brzo skakuću s jedne grane na drugu. Vjeverice su vrlo simpatičnog izgleda te su stoga interesantne djeci. Prepoznatljive su po dugačkom kitnjastom repu i smeđem krznu. Razgovorom i aktivnostima upoznajemo djecu s vjevericama koje žive u šumama, vrtovima i parkovima. U krošnjama grade loptasta gnijezda gdje skrivaju mladunce i hranu. Hrane se sjemenkama, bobicama i plodovima, a najviše vole lješnjake. Tekst pjesme je vrlo kratak i lako pamtljiv te se najčešće obrađuje u sklopu igara s pjevanjem. Prije pjevanja pjesmice djeci čitamo *Priču o maloj vjeverici Klari* (<http://ordinacija-futura.com/bajke-za-djecu/ovo-je-prica-o-malaj-vjeverici-klari/>) te nakon toga razgovaramo o pročitanom. Potičemo djecu na razmišljanje o pouci priče, upitamo ih kako vjeverica skače te nakon toga obrađujemo pjesmu. Melodija pjesme je vesela i razigrana, a tempo pjesme se pjeva živo i brzo. Pjesma se obrađuje uz glazbene instrumente prateći ritam. Kod djece se potiče razvoj glazbenih sposobnosti, rukovanje s instrumentima, razvoj empatije i međusobne suradnje te pažnja i slušna koncentracija.

Primjer 12. Pjesma *Vjeverica*

12.3.82. *Vjeverica*

Živo, brzo

Vera Makjanić

Izvor: Gospodnetić, 2015: 470

5.3.4. Pjesma *U šumici zeko spava*

Pjesma *U šumici zeko spava* prigodna je pjesma za djecu starije dobne skupine. Kroz pjesmicu se djeca upoznaju sa staništem zeca, ali i s lovcem koji ga želi uhvatiti. Razgovarajući s djecom osvješčuje se zaštita životinja, uči o životinjama koje su ugrožene i bitno je brinuti o njima. Kao uvodni dio aktivnosti mogu se koristiti razne aplikacije, slikovnice i priče. Tijekom razgovora s djecom upitamo ih jesu li ikada vidjeli zeca ili posjeduje li netko njima blizak zeca za kućnog ljubimca. Podsjetimo ih na pjesmice i brojalice koje su naučili o zecu i dali se sjećaju teksta.

Najčešće obrađivana brojlica je *Brzonogi zec*

Brojlica *Brzonogi zec*

Jedan zeko duga uha,

brzih nogu, dobra sluha,

zelen kupus jako voli,

pa ga jede i bez soli.

Izvor: <http://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice/brzonogi-zec.html>

Pjesma *U šumici zeko spava* sastoji se od tri kitice i refrena koji se ponavlja. Obradom pjesme kod djece razvijamo pamćenje, potičemo usvajanje novih znanja i sposobnosti, razvoj empatije i interes za glazbu.

Primjer 13. Pjesma *U šumici zeko spava*

12.3.80. U šumici zeko spava

1. U šu - mi - ci ze - ko spa - va, pod gr - mom mu le - ži gla - va
 2. A - li je - dnog da - na, ja - o, do - ša - o je lo - vac za - o.
 3. Ma - li ze - ko, mi - ran bu - di, da ne vi - de te - be lju - di.

1. 2.

sni - va - ju - ci san dok ne do - đe dan. dan.
 Ze - ko, bjež' niz drum, po - bje - go u grm. grm.
 Sni - vaj sla - tki san dok ne do - đe dan. dan.

Izvor: Gospodnetić, 2015: 470

6. ZAKLJUČAK

Razvoj glazbe vezan je uz ljudski razvoj pa je tako glazba neraskidiva od društvenog okruženja, civilizacijskog i materijalnog razvoja čovjeka. Još i prije civilizacije društvo se vezalo uz glazbu, održavale su se religijske ceremonije praćene plesom i zvukovima instrumenata izrađenih od prirodnih materijala. Koliko god da se osvrnemo u prošlost pronalazimo glazbu i ona je sastavni dio društvenoga života.

Čovjek se s glazbom upoznaje samim rođenjem. Prvi zvukovi majčinog pjevanja i prva uspavanka snažno utječu na cjelokupni razvoj djeteta. Dolaskom u predškolsku ustanovu odgajatelji imaju cilj oplemeniti djecu glazbom. Zajedništvo i emocionalna inteligencija djece su ono što je potrebno razvijati glazbom. Promatrajući reakcije ljudi na glazbu možemo uočiti određenu opuštenost, spontano pjevanje pa čak i ples, a to je u suštini bitno probuditi kod djece - volju, zainteresiranost i ljubav prema glazbi.

Kako se mijenjao svijet tako se mijenjao i pojam glazbe. Glazba je dobivala na značenju, u svijetu su se pojavili veliki skladatelji, skladane su pjesme za svaku prigodu pa tako i pjesme za djecu. Pjesme za djecu skladane su kako bi ih djeca slušala i pjevala te kako bi pjesmom i igrom razvijala glazbeno znanje i ukus u glazbi. Glazbenim aktivnostima u predškolskoj ustanovi kod djece se potiče interes za glazbu, usvaja se znanje o glazbenim elementima i instrumentima te stvara glazbena pismenost.

U ovom završnom radu spojen je šumski i životinjski svijet s glazbom. Djeca putem pjesama, brojalica i zagonetki uče o svijetu koji ih okružuje, prirodi koja je čimbenik društva i životinjama koje su u suživotu s ljudima. Djeca i životinje povezani su crtom uzajamne otvorenosti i iskrenosti pa se u radu s djecom nailazi na bezbroj priča i pjesama koje govore o životinjama. Djeca se često poistovjećuju sa životinjama i njihovim poteškoćama i pomoću poruka iz priča i pjesama razvijaju emocionalne i socijalne vještine.

Šumske životinje opjevane u pjesmama krasi razne vrline i sposobnosti pa dijete poistovjećivanjem sa svojim najdražim likom iz pjesme stvara bolju i pozitivnu sliku o sebi i osjećaj pripadnosti.

Glazbena podloga može biti svakodnevni dio djetetovog života, aktivno ili pasivno. U radu s predškolskom djecom glazbeni odgoj je u korelaciji s mnogim motoričkim, dramskim i umjetničkim aktivnostima te je tako i prikazano u obradi pjesama za djecu. Putem

organiziranih i slobodnih aktivnosti djeca upoznaju mogućnosti glazbenog govora i izražavaju se zvukovnim sredstvima te tako formiraju pozitivan stav, ponašanje i potrebu za glazbenom umjetnošću.

Glazba je ona umjetnost koja me od najranijih dana vraća u sebe,

smiruje i obnavlja smisao i vjeru u ono što radim.

Ona je najčudesniji dokaz da nismo sami i izgubljeni.

Izvor: <http://citati-izreke.net/Glazba.html>

7. LITERATURA

Knjige i publikacije

1. Dedić, A. (2004.) *Dječje oči*. Samobor: Meridijani.
2. Franjić Radulović, J. (2012.) *Šareni dan - igre s pjevanjem i pjevanje uz igru*. Zagreb: Naklada Bombon.
3. Geck, M. (2008.) *Kratka povijest glazbe*. Zagreb: Mozaik knjiga.
4. Gospodnetić, H. (2015.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*. Zagreb: Mali profesor.
5. Gospodnetić, H. (2015.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 2*. Zagreb: Mali profesor.
6. Knežević, G. (2002.) *Naše kolo veliko*. Zagreb: Ethno.
7. Marić, M. i Gortan-Carlin, I.P. (2017.) *Dječje pjesme Josipa Kaplana*. Ronjgi: Ustanova „Ivan Matetić Ronjgov“.
8. Tajčević, M. (1967.) *Osnovna teorija muzike*. Beograd: Prosveta.
9. Tomerlin, V. (1969.) *Dječje muzičko stvaralaštvo*. Zagreb: Školska knjiga.

Internet

10. Brojalica Brzonogi zec, <http://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice/brzonogi-zec.html>, preuzeto: 20.08.2017.
11. Dinamičke oznake, https://hr.wikipedia.org/wiki/Dinami%C4%8Dke_oznake , preuzeto: 04.09.2017.
12. Djeca i maca, http://www.pjesmicezadjecu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=55:djeca-i-maca&catid=34:svakodnevnepjesmice&Itemid=55 , preuzeto: 18.09.2017.
13. Podjela glazbe, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Glazba>, preuzeto: 03.08.2017.
14. Povijest glazbe, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Glazba>, preuzeto: 03.08.2017.
15. Ježeva kućica, <http://www.pjesmicezadjecu.com/bajke-i-price-za-djecu/jezeva-kucica-branko-copic.html>, preuzeto: 20.08.2017.

16. Magarac i kukavica, <https://www.youtube.com/watch?v=on9IKNn1K2I>, preuzeto: 20.08.2017.
17. Magarac i kukavica, tekst, <http://www.deezer.com/hr/track/86222583> , preuzeto: 18.09.2017.
18. Odnos djece i životinja; sažetak psihologice Van Remoorle, <http://drugaprilika.hr/odnos-djece-i-zivotinja/> , preuzeto: 02.08.2017.
19. Orffov instrumentarij, <http://www.cuvarkuca.hr/preporuka/kako-obraditi-pjesmu-s-djecom/>, preuzeto: 18.09.2017.
20. Pjesme za mlađu dobnu skupinu, <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/eseji-3/milinovic-m-glazbene-igre-s-pjevanjem> , preuzeto: 03.08.2017.
21. Priča o maloj vjeverici Klari, <http://ordinacija-futura.com/bajke-za-djecu/ovo-je-prica-o-maloj-vjeverici-klari/>, preuzeto: 20.08.2017.
22. Razvoj glazbe, <https://tb0509.wordpress.com/sto-je-glazba/povijest-glazbe/>, preuzeto: 21.08.2017.
23. Razvojne karakteristike djece od 3. godine, <https://tratincica.hr/sto-ocekivati-od-trogodisnjaka/>, preuzeto: 18.09.2017.
24. Razvojne karakteristike djeteta od 4 do 5 godina, http://prosano.hr/?page_id=210 , preuzeto: 18.09.2017.
25. Razvojne karakteristike djece od 6. godina, <https://tratincica.hr/sto-ocekivati-od-sestogodisnjaka/>, preuzeto: 18.09.2017.
26. Rugalica, file:///B:/downloads/003_Rajkovic.pdf , preuzeto: 04.09.2017.
27. Terapija glazbom, <http://www.thebestshop.hr/lifestyle/43-terapija-glazbom-poboljsanje-tjelesnog-psiholoskog-kognitivnog-bihevioralnog-i-socijalnog-funkcioniranja> , preuzeto: 04.09.2017.
28. Tko će s nama u šumicu, <https://www.scribd.com/doc/91209618/Grigor-Vitez>, preuzeto: 20.08.2017.
29. Utjecaj glazbe, <https://www.bitno.net/vjera/pitajte-svecenika/kakvo-je-znacenje-glazbe-danas-i-koliki-je-njezin-utjecaj-na-covjeka/>, preuzeto: 04.09.2017.

8. SAŽETAK

Glazba je danas postala sveprisutan čimbenik u svakodnevnom životu čovjeka te pomoću glazbe čovjek izražava svoje najdublje osjećaje i raspoloženja. Ona nije samo rezultat određenih emocija, nego može utjecati na čovjeka, odnosno u njemu proizvoditi emocije. Glazbena iskustva djece započinju pasivnom glazbenom aktivnošću, to jest slušanjem, a putem organiziranih i slobodnih aktivnosti djeca razvijaju glazbene sposobnosti i znanja. Pjesme koje se najčešće koriste u predškolskim ustanovama su dječje pjesme u kojima su opjevane životinje, godišnja doba ili religijski događaji. Čovjekova povezanost sa životinjama postoji od davnina, a povezanost između djece i životinja je prirodna zbog uzajamne otvorenosti i iskrenosti. Djeca vrlo lako u životinjama mogu vidjeti svoje prijatelje i s njima se poistovjetiti te iz tog razloga postoji mnogo bajki, crtanih filmova i pjesama za djecu u kojima su likovi životinje. Kada govorimo o dječjim pjesmama razlikujemo pjesme za djecu od dječjih narodnih pjesama. Pjesme za djecu stvorili su odrasli kako bi ih djeca pjevala ili slušala dok su narodne pjesme uglavnom stvorila djeca ili skupina djece. Kako bi se pjesme s djecom obradile ispravno i kako bi djeca usvojila glazbene sposobnosti i znanja odgajatelji analiziraju pjesme pomoću glazbenih izražajnih elemenata, a to su melodija, ritam, harmonija, metar, tekst, glazbeni oblik, karakter, tempo, dinamika i povezanost elemenata glazbenog djela. Kroz pjesme o životinjama djeci se prenose životne poruke, govori se o prijateljstvu, toleranciji i predanosti te se potiče cjelokupni razvoj kod djeteta. U radu se pjesme dijele prema dobnim skupinama na mlađu, srednju i stariju dobnu skupinu te se razlikuju prema opsegu dječjeg glasa kako bi bile primijenjen enjihovoj dobi, sposobnostima i mogućnostima. Za mlađu dobnu skupinu biraju se pjesme manjeg opsega i primjerenog tekstualnog sadržaja, kao što su u radu predložene pjesme *Zeko, zeko* i *Medo*. Srednja dobnu skupina obuhvaća djecu od četvrte do pete godine života kada se kod djeteta povećava interes za istraživanjem te tako i u glazbi dijete istražuje, pokazuje interes za glazbene instrumente, rado pjeva, pleše i glumi. Pjesme koje su primjerene za tu dob su *Pjevala je ptica kos*, *Kukavica*, *Jež* i *Medo Brundo*. Kada govorimo o starijoj dobnju skupini podrazumijeva se dob od pete do sedme godine života. Pjesme namijenjene djeci starije dobnju skupine većeg su opsega glasa te složenijeg i dužeg teksta i trebaju odgovarati potrebi djeteta za plesom i pokretom. Neke od pjesama primjerene starijoj dobnju skupini su *Zeko pleše*, *Šumska pjesmica*, *Vjeverica* i *U šumici zeko spava*. Putem organiziranih i slobodnih aktivnosti djeca upoznaju mogućnosti

glazbenog jezika i izražavaju se glazbenim sredstvima te tako formiraju pozitivan stav i potrebu za glazbenom umjetnošću.

9. SUMMARY

Today, music has become an omnipresent factor in the everyday life of man, and through music man expresses his deepest feelings and moods. It is not only a result of certain emotions, it can affect man, or produce emotions. Musical experiences of children begin with passive music activity, that is, listening and through organized and free activities children develop music skills and knowledge. The songs most commonly used in preschool institutions are children's songs that sing about animals, the four seasons, or religious events. Man's relationship with animals has existed since ancient times and the relationship between children and animals is natural, because of mutual openness and honesty. Children can easily recognize and identify their friends in animals. Because of this, there are many fairytales, cartoons and songs for children in which the characters are animals. When we talk about children's songs, we distinguish songs for children from children's folk songs. Children's songs were created by adults, so that the children would sing or listen to them, while folk songs were mostly created by children or groups of children. In order to process songs with children properly and to enable the children to adopt musical abilities and knowledge, educators analyse the songs using musical expression elements such as melody, rhythm, harmony, meter, text, musical form, character, tempo, dynamics and connection between elements of music. Through songs about animals, life messages are transmitted to children. They talk about friendship, tolerance and commitment, and they encourage the overall development of the child. Children's songs are divided according to age, into the young, middle and older age groups and are differentiated depending on child's vocal range. Songs for pre-school children are appropriate for their age, abilities and capabilities. The development of musical and singing skills in pre-school should be done gradually, and the first encounter with singing should be simplified. For the younger age group we choose smaller-scale songs, with appropriate textual content such as *Zeko, Zeko (Rabbit, Rabbit)* and *Medo (Bear)*. The middle age group includes children ages four to five. Since these are the ages the child's interest in exploration is increased, with the help of music the child explores, shows interest in musical instruments, enjoys singing, dancing and playing. Songs that are appropriate for this age are *Pjevala je ptica kos (The Blackbird was singing)*, *Kukavica (The Cuckoo)*, *Jež (The Hedgehog)* and *Medo Brundo (Grumbling Bear)*. The older age group includes children ages five to seven. Songs intended for children of an older age group have a larger voice range, more complex and longer lyrics and they have to match the child's need

for dance and movement. Some of the songs appropriate to the older age group are *Zeko pleše* (*The Rabbit is dancing*), *Šumska pjesmica* (*Forest song*), *Vjeverica* (*Squirrel*) and *U šumici zeko spava* (*In the woods the bunny sleeps*). Through organized and through free activities, children learn about the possibilities of musical speech and express themselves through sound, in a way that they form a positive attitude and the need for musical art.